

A. Gergely András

BUEN CAMINO: AZ ÚT ÉS REMÉNY KÖNYVE

Lehet-e úttalan az út, s időtlen a mulandóság, amikor valaki a Caminóra indul? Mikor szabott ideje van, és adott távolságot kell teljesítenie? Lehet-e közös a személyes, és vallomásos a tömeges, ha hite a vállalás, a küldetés maga, avagy a próbatétel, a szembenézés – s az énkeresés még nyomatékosabban? Tehető-e irodalmi értékűvé maga a lábfej menet, a szakrális ráébredés, a föllelt motivációk sokasága, az emlékek esője és szélfúvása, rekkenő melege és fagyos fájdalma?

„Élet és Út és Camino...” Mint ki már jól tudja: tétje van a létnek, szívdobbanásnak, bokafájásnak, ködnek és madárdalnak, Turóczy Ildikó szerzői műve szinte egy „élet-út-könyvbe” enged betekintést.

Turóczy Ildikó utazik. Fölpakkol, vállára veszi, nekibuzdul, belefárad és felvidul, remél és bealkonyul, rácsudálkozik és sodródik, miközben járja, járja-járja és lelépi, megcselekszi és elvitatja, élvezi és szenved a közös magányt, az évente sok tíz- és százazrek hasonló útkeresését. Az Utat. Utat, mely -től -ig vezet, de nem lényege a mérföldszámlálás, hanem főbb tartalma az útra lépés, az útjárás, iránykeresés, érzékvilág és értéksodródás átélése, miközben a kimerülés, túlelőltetés, fájdalom és élmény, remény és éntanulás tartja talpon inkább. Kizökkenés az addigiból, átélés a másban, megtérés a máshovába – ami ugyanaz, de alapjában mégis újjá, ráébresztővé vált mivoltában is többé sűrűsödik az időközben. S hogyan keletkezik az élménynapló, ha sorai közt és szabott tempójában az önmegadó fáradtság honol inkább, s nem a résztvevő párhuzamos jegyzeteinek formálódása? Kinek élménye, s minek élménynaplója ez a kortárs „Út és Erény könyve”, a reménybe vetett reménytelenség, a fájdalomba fásult felelősség, az érintések fura mediterrán vihara?

S mi fontosabb: ha erény, vagy ha teljesítmény övezi a vonulást? Ha elhatározta, eldöntötte, elindult... No meg mire tartozik ez? Mert megpróbálta, végigrota, kiteljesítette, Övé is marad mindég? Vagy inkább késztetéssé áll össze, a moccsatlan jelen helyettünk bejárt spanyol falusi tájainak uralása a késztetettség győzelmévé magasztosul? S ilyenkor ki kit járát, ki kényszerít vagy vonz együttmaradásra, miért és kinek állít elébe kont-

rasztot, a reménytelen mégis remélhető teljesítését kinek mesélheti el hitelesen? Egyáltalán, hogyan áll össze mindez olyan érdekeltségé, melyre bármely kiadó felelősséggel mond vállalhatóságot, megjeleníteni, s hittel hiszi, hogy a Szerző narratívája piacképessé izmosodik...²²⁷

Mi kell egy Camino-könyvhöz, mely se regény, se napló, sem esszé, sem útirajz? Van-e szabálya, ideája? Turóczy Ildikóé memoár is, kalandbeszéd is, filozofikus vagy szakrális rögtönzés is. Pedig nem akar filozofizálni. Mégis teszi, lépésről lépésre, hegyen át, völgybe le, esőben és hősodorban. Rövid mondatokban, szinte mondat-lépésekben. Áthat, bevon, megérint, társsá tesz. Monológ – miközben magányát látod; társbeszéd – miközben pár perces/órás érintések tehetik ki csupán az együttlét ígérét. Nem akar szakrális lenni, fohásztól fohászig, jeltől sugallatig lépegetni – miközben végig ezt teszi. Nem is próbál közbeszéd lenni, holott magánbeszéde is megosztott, a kimondásra ítélt érzület is sokszorozódik. Egyedül tér nyugovóra, de közös feladatra ébred...

Mi kell egy útirajzhoz? Emlék-térkép, tájfotó, faluhangulatok és kisvárosi kávézók impressziója, havas hegygerinc vagy zárva templomok zordsága? Írás kell, közben és legott, vagy emlékállapot kell, átható, hihető? Bizonyosság, hogy ott jártál? Ki kétli? Hogy megérintetted? Adódott. Hogy kerested? Ráéltél. Nehéz volt? Meg könnyű is, ha engedted. Az útirajz részint az út rajzolata, térképre róva, hóhullásban vagy sáros-füves réten, magányosan vagy kaptató hegyemenetben csoportosan, részint a lépés-élmény üzenete, lábfej fájdalommal, bokadagadással, izomgörcsökkel, lazítókenőccsel... „Az első lépések kemény fájdalmát megszoktam. Így lehet megszokni a fájdalmat. Együtt élni vele, a sorsára hagyni. Eltávolítani, kívülről tekinteni rá.

Szemlélem a lábam. Az enyém, hozzám tartozik. Merev és fáj. Vigyáznom kellene rá, mint mindenre, ami hozzám tartozik. A lábam nem tudja követni a ritmusom. Ezért fáj. Lassítani kellene, megállni, szeretgetni, ápolgatni...” (*A tizenkilencedik nap, azaz fehér vagy fekete*)

²²⁷ Turóczy Ildikó: *Buen Camino – Jó utat!* Publikon Kiadó, Pécs, 2013. 152 oldal

Mi kell egy közérzet-úthoz, mentális távolsághoz, erőpróba-kunsthoz? „Elfogadni az életet, sor-sot, néha nagyon nehéz. A fájdalommal együtt élni is. Valami nagyon egyszerű, filozófiától mentes életgyakorlat kell hozzá. Fűznék egymás után okos gondolatokat, de annyira értelmetlen. Annyira nincs kedvem hozzá. Agyam üresjárata kellemes most. Az okos gondolatok gyarlóvá tesznek néha, az okos tökéletesség hamis álarcát teszik rád. A tökéletes, a hibátlan olyannyira szép, mint amennyire ijesztő. Nézőpont kérdése ez is. Érzőpont kérdése”. (uo.)

Az érzőpont, ebben a Caminóban épp a hibás hibátlanság fókusz. Ott lenni, itt írni. Avagy ott alkotni meg az itt írást...? A jelenlét és távollét szubjektivitása adja az érzőpontot, a közlő is, az átérző-megértő is. Messziről, térképre nézve egy menet, útkereső és útvalasztó jelentésséggel. Közelebről, éhséggel és fájjal, hóeséssel vagy hőséggel, kiszolgáltatottan vagy életörömmel – már inkább vállalás, ráérzés, rátalálás. Siker, ha úgy jobban hangzik. A lét sikere, a fájás és éhség után következő – mert megérdemelt – jóközérzetben. De meg kérdés is, talány közérzetében, várakozás is, a remény öntudatában. Az érzőpont hol csak fizikai (ez sem kevés, ha fáj is), hol pedig morális, mentális, szakrális. Pont – ahol érzés, felt – ahol otthon volnál, táj – ahol nem vagy honos, sodrás – amelyben föloldod Magad. Nagy M-mel, minek értelme nem a távolságban, hanem az ottlétben, lényege nem az önzésben, hanem az Én-zésben van. Énkeresés? Én-találás? Avagy Út és Remény könyve, a la Tao...

Érzés... Érezlek, érzés... Lépeget a kötet.

„... Igazi írói vénára, igazi írói szemre valló munka, a legapróbb részletekre is kitérő, alapos megfigyelő, és – mondjuk ki, született prózaíró könyve a Buen Camino!” – írja Fekete Vince a kötet hátoldali ajánlója végén. Túlzás talán..., asztalom sarkán toporog még Boris Vian, Spiró, Závada, Rushdie, Eco, Parti Nagy kötete, olvasásra várva... – Hozzájuk sorolnám, Melléjük ültetném Turóczi Ildikót is? Berzenkedem. De sodor a Camino, vasúton Szegedtől Pestig, meg még egy esti olvasásban végigjártam Ildikóval a harminc napot, sokszáz kilométert, sokezer észlelményt, sokszáz érzületet. Akkor most „igazi írói” mi is lehet? Talán a futó megfigyelések, apró helyzetrajzok, néhány jelzőbe illesztett tájélmény vagy emberi mondat, gesztus, ölelés, érintés...? Vagy maga a küzdés, a „Camino, Út, Élet” hármasa?

Az út és élet könyve, lapozása, olvasata(i) – a Camino legfőbb sajátossága. Lehet ezt küzdés, lehet őszinteség nélkül járni és elbeszélni? Nemigen. Akkor hát ez szinte „adott”, s a hozzáadott kincs épp az olvasat, az emberi lépték, az esendőség, a végigjárt vállalás. Nagy Irodalom-e mindez, vagy csak kisközösségi? Honnan is tudnánk, a nagysághoz ha tömeg és befogadás tartozik, a Caminót tömegnyien járnak, s elvben ugyanennyi lehet olvasója is, ha nem sokszorososa. De ami lényegesebb, lelkibb és súlyosabb: nincs szüksége meg- vagy visszaerősítésre. Mondja, amit lehet, érint, hol tud, megindít és rá-cáfol, elborít és talányba invitál... Vele vagy, végig, úticélra s tovább. Amit narratívába fon, az meg nem kér jóváhagyást, csak némi elfogadást, szolidaritást, beleérzést. Ennyi pedig elég egy olvasmánytól, elég egy közlésben, mely, ha napló, akkor nyilvános, ha látvány, akkor szuverén, ha példa, akkor közös, s ha fohász, akkor mindenkiért szól, saját hangon, cirógató vagy beavató stílusban, invitálón. Nem is mondta, hogy „nagy irodalom” lenne, nem is ígérte, hogy erre törne.

S mégis, helyenként elkap, megcsíp, elámít, vagy csak ringat, menettempóban, válaszként a „kiért szól a derű?” álkérdésére. Önnönmagáért, önmagunknak szól, meg értünk is, közösen halljuk, közösségien reflektálunk rá.

Könyv, mely kell, tisztító derűvel, erdei suhogással, friss patakvízzel, zarándokszállással. Könyv, mely közelebb hoz. Hozza Azt, Őket, Mindannyiunkat, hozza a Lét derűjét, a túlélés válaszát, a hitben való derűt éppúgy, mint a derűben lakozó hitet. Magabízást, remény nélkül is, programosan is. Mint másik könyvében, Turóczi Ildikó itt is a tenni, fölfedni, megfigyelni, megérteni, bízni, hinni sodrásával vonul végig. Ahogyan önkéntes orvos Kamerunban, önkéntes vándor a Caminón is, s a nehezebb hátizsákkal, súlyosabb teherrel, miképp másutt is, máskor is a cipekedéssel kibékült énjét mutatva.

„Igazi” irodalom...? Nem kérdése. Ne legyen kérdésünk. Emberi, s ettől igazi. Jó utakat, Ildikó...!